

SREBRENICA HISTORICAL PROJECT

Није прошао ниједан дан од усвајања Декларације о Сребреници у Скупштини Србије, а упозорења која смо више од два месеца упућивали посланицима и политичком руководству Србије – у очекивању да ће у одређеном тренутку чињенице и разумна анализа на њих деловати и одвратити их од погубне намере – почела су да се обистињују.

Издвојићемо само три тачке, које су од суштинског значаја за грађане Србије и за све људе добре воље, којима је истина о догађајима у Сребреници битна.

Прво, већ следећег дана, после усвајања скупштинске декларације, или ако желите истог дана, имајући у виду да је злослутна правна анализа која следи била објављена током истог двадесетчетворочасовног периода када је сребреничка мера у скупштини мера била изгласана, стигла је потврда – буквално онако како смо ми неуморно упозоравали – да ће се грађани Србије суочити са баснословном тужбом правих и фиктивних жртава, на основу сада већ признатог учешћа у кривици. Овакав став званично је понудио професор Александар Кнопс, стручњак за међународно кривично право на универзитету у Утрехту и бранилац више предмета пред Хашким трибуналом.

Теза професора Кнопса врло је једноставна. Да би њена логика била очигледна, непотребна је диплома правног факултета. Проф. Кнопс полази од чињенице да се „у усвојеној Декларацији изражава саучешће и извињење што држава Србија није учинила више како би спречила трагедију у Сребреници.” По Кнопсовом мишљењу, то је довољан основ за тужбу: извињење пружа само неко ко је имао удела у извршењу кривичног дела за које се извињава.

„Као што је познато” истиче проф. Кнопс, „2007. године, Међународни суд правде је пресудио да Србија није одговорна за геноцид у Сребреници и тиме су захтеви за одштету изгубили основ.”

Та чињеница, која у потпуности одговара Србији, председнику Тадићу и Скупштини Србије није дала мира. „Међутим,” наставља Кнопс, „извињење из Декларације подразумева и признање да је Влада Србије могла да интервенише и да спречи злочин. Управо је то правни основ за покретање поступака пред српским судовима о надокнади.”

Британска информативна служба BBC упитала је Кнопса да ли Декларација српског парламента ишта мења у односу на пресуду Међународног суда правде из 2007. године.

„После пресуде Међународног суда правде, вођа српске делегације, амбасадор Радослав Стојановић изјавио је да је Србија њоме ослобођена најтеже тачке оптужнице и да због тога више не може да буде предмет захтева за одштету. Међутим, сада је усвојена Декларација српског парламента у којој се јасно каже да се Србија није понела коректно у случају Сребренице и због тога се чак и извињава. Сматрам да то мења ствари и ствара нову правну ситуацију која омогућује подношење захтева за одштету пред српским судовима.”

Како се то каже на српском? Аутогол? Ко ће плаћати несагледиве материјалне последице овог аутогола? Да је политичко руководство Србије по овом питању консултовало студента друге године права, оно би добило правилан савет о вероватним ефектима своје дилетантски састављене декларације о Сребреници.

Друго, истовремено, ми смо неуморно упозоравали да ни једно битно чињеничко питање, везано за сребреничке догађаје у јулу 1995. године, још увек није решено на задовољавајући начин. Самим тим, опасно је и бесмислено о томе доносити коначне закључке, преточене у међународноправно обавезујуће декларације.

Истог дана када су усвојили декларацију, посланици танке већине у Скупштини Србије добили су и други шамар (под претпоставком да имају образ). Касније тога дана, Мирсад Токача, директор Истраживачко-документационог центра из Сарајева, који је недано издао преглед људских губитака у рату у БиХ, „Босански атлас ратних злочина,” одржао је у Бања Луци презентацију на ту тему. Токача је том приликом изјавио две ствари које апсолутно доводе у питање не само компетентност посланика српске Скупштине, већ и кредибилитет декларације, коју су на основу свог непознавања основних чињеница они управо донели. Токача је рекао:

(1) „На попису страдалих у енклави Сребреница и околини у јулу 1995. године има ... 500 живих особа.”

(2) За 70 лица, сахрањених у Поточарима, утврђено је да нису убијени у Сребреници у овом периоду.

Ако се некритички пође од цифре од 8.000 побијених, за које Србија самоиницијативно нуди извињење, са свим већ наведеним последицама таквог чина, онда бројеви које наводи г. Токача (а он није Србин) нису занемарљиви. Да ли је Истраживачко-документациони центар г. Токаче успео да открије све живе особе које се воде на списку страдалих у Сребреници, и да ли њих заправо има и више од 500?

У односу на званичну верзију догађаја у Сребреници, па самим тим и на кредибилитет свеже усвојене декларације Скупштине Србије на ту тему, подаци које открива Мирсад Токача нису само интригантни – они су експлозивни и фатални. Да антиципирамо један од површних одговора поборника декларације. Овде се не ради о лицитирању бошњачким жртвама, а ако то јесте случај онда се тим лицитирањем не бавимо ми него један Бошњак. Овде се ради о нечему другом, а то је начелно питање које након Токачких открића сада мора прећи у први план. То питање гласи:

Зар сада није јасно колико је „истина” о Сребреници флуидна и променљива?

До пре неколико месеци, сви – па и они који су били скептици у односу на причу, у целини – прихватили су здраво за готово да је у масовним гробницама тужилаштво Хашког трибунала ипак открило и идентификовало бар око 3.600 погубљених лица. Сада, после савесног истраживачког рада др Љубише Симића, који је те судско-медицинске извештаје критички проверио од прве до последње странице (укупно њих око 30.000), ми сигурно знамо да се у тим гробницама укупно налази мање од 2.000 људи, а да се за око 1.100 њих, на основу образца рањавања, са већом или мањом поузданошћу може рећи да су стварно били жртве стрељања. Хиљаду и сто је – да подвучемо – око осам пута мање од 8.000.

Слично томе, већ годинама круже верзије о фантомским „жртвама” Сребренице које су биле виђене у Шведској, Канади, Аустралији, САД, Федерацији БиХ и на другим тачкама земаљског шара. Те гласине биле су систематски омаловажаване као нечовечни покушаји порицања геноцида, као релативизација злочина, једноставно као ревизионистичке пакости оспораватеља, и ко зна шта све још. Али сада, појављује се

Пише: Стефан Каргановић
четвртак, 01 април 2010 18:01

једна реномирана истраживачка установа, са седиштем не у Београду или Бања Луци, већ у Сарајеву. На њеном челу налази се особа са беспрекорним бошњачким акредитивима. Ми имамо озбиљне замерке на поједине методолошке аспекте његовог рада, али свакако ценимо његов глобални допринос разбијању многих пропагандних митова преосталих из рата и разјашњавању бројних недоумица. На господину Токачи је да документује своју тврдњу и да именује „васкрсле” сребреничке жртве геноцида које је његова истраживачка установа открила. Али чињеница, да са тако крупном цифром лажних сребреничких жртава, излази управо Мирсад Токача, требало би да на народне посланике скупштинске већине остави отрежњавајући утисак. Посебно на оне који су током скупштинске расправе ревносно пожурили да своме народу унапред изрекну бескрајни низ окрутних пресуда за вишеструко упитна и неутврђена кривична дела, са жестином и страшћу од којих би устукнуо Робеспјер, а можда чак и Сен-Жист.

Треће, најзад, заузели смо чврст став да је резолуција, односно декларација, непотребна али да ако некакав текст треба изгласати, онда то једино може да буде јединствена осуда свих злочина, писана етнички неутралним језиком:

„Ако стварно желимо да искажемо наше саучешће и поштовање према жртвама, ми то ни по коју цену нећемо учинити у два различита текста, од којих ће – то је потпуно јасно – само онај који се односи на политички коректну категорију жртава остати међународно забележен и признат. Онај други, чија би сврха у процесу изгласавања била само да омекша домаћу јавност и да јој баци прашину у очи, одмах после усвајања политички и морално биће стављен *ad acta*.” (Печат, 10. фебруар, 2010.)

И ова прогноза се показала дословце тачном, само што је перфидност режисера скупштинске фарсе превазишла и наша очекивања. Да би се не само омекшала јавност већ, много битније, да би се придобио један мали али кључан блок посланичких гласова без чега декларација апсолутно не би могла да прође, пуштена је лажна најаву да ће разматрање скупштинске резолуције о српским жртвама бити одржано у четвртак, 1. априла, 2010. Ништа налик на то није се догодило. Председница скупштине накнадно је саопштила да ће се на ту тему назначеног дана одржати неки колегијум, али да текста резолуције о српским жртвама неће бити ни за још два месеца.

Овим је другоразредни карактер српских жртава – у перцепцији протагониста сребреничке декларације – потврђен на још упечатљивији и циничнији начин него што смо ми мислили да је то могуће. Лажним обећањем да ће ова мера уследити само два дана после гласања о контраверзној декларацији која се односи на бошњачке жртве, купљени су гласови без којих битна декларација не би могла да прође, или бар

После признавана кривице следе захтеви за одштету

Пише: Стефан Каргановић
четвртак, 01 април 2010 18:01

импровизовано је политичко покриће страначком шефу који те критичне гласове контролише. Чињеница да се током двоипомесечне јавне расправе о бошњачкој декларацији нико од предлагача уопште није ни бавио српским жртвама, нити је уложио труд да о њима припреми текст било какве врсте, сада је јасно испливала на видело. Двомесечни временски размак, који је сада најављен између те две декларације, шаље јасну поруку и српској јавности и свету о релативном вредновању сребреничких жртава – у строгој зависности од њиховог националног предзнака, управо као што смо предвидели.

У англосаксонском свету постоји изрека да је лицемерје почаст коју порок одаје врлини. Када се ради о лицемерју, то је свакако област где су англосаксонци специјалисти и нешто о чему они могу да говоре са ауторитетом. Током дванаесточасовне скупштинске расправе, грађани су од оратора владајуће коалиције могли да чују бројне изливе моралне индигнације и громогласне „вредносне” тираде упућене народу, који их је на својим екранима суморно и скептички посматрао. Моменат истине дошао је на крају. Када је један колега предложио да се гласа прозивком, да сваки глас за декларацију има своје име и презиме, његов предлог је надмоћном већином присутних моралиста – био одбачен.

Толико о искреној убеђености посланика владајуће коалиције да је дело које су се тада управо спремали да изврше, било исправно.